

Riigikohtu arvamus EL-i saneerimise ja maksejõuetuse direktiivi kohta

1. Analüüs Eesti saneerimismenetluse kitsaskohtade kohta.

1.1 Analüüsis toodi välja järgmised soovitused:

- Koostada ja teha internetis kättesaadavaks mitteametlikud juhised juriidiliste isikute saneerimiseks kohtuväliselt, mis võiksid sisaldada näidiseid võlgade ajatamise või restruktureerimisega liitumise kokkulepete kohta, ning kontrollnimekirjad või muud elektroonilised infomaterjalid, mis abistaksid võlgnikku enda finantsseisundi hindamisel ning kohtuvälise restruktureerimise kavandamisel ja sellekohase kava koostamisel.
- Vältimaks, et saneerimine või pankrotimenetlus on vahend juriidilise isiku juhatuse liikmele vastutusest pääsemiseks kasutada üht või mõnda järgnevatest abinõudest, luua pankrotiombudsmani instituut, kes tegeleks varatute, sh raugenud pankrotimenetluste lõpuleviimisega, anda pankrotimenetlust rahastavate võlausaldajate nõuetele eelisjärjekord, sätestada saneerimismenetluse algatamisest keeldumine automaatselt pankrotimenetluse algatamise alusena, kaaluda ärikeelu rakendamise eelduste täitmisel juhatuse liikmetele ka rahaliste sanktsioonide määramist.
- Näha ette lihtsustatud menetlus väikeste või keskmiste ettevõtete jaoks või pigem kujundada saneerimismenetluse regulatsioon väikeste või keskmiste ettevõtete vajadustele vastavamaks.
- Teha saneerimismenetlused kiiremaks ja atraktiivsemaks, kaaluda kaebeõiguse ulatust ja seada sellele rangemad kõrgemad nõuded, suurendada saneerimisnõustaja pädevust, andes talle võimaluse hinnata nõuete väärtust üksnes menetluses osalemise tarbeks, kaaluda, kas võlgnikule on vajalik anda võimalus saavutada saneerimiskava kinnitamine võlausaldajate nõusolekuta (SanS § 29–36).
- Soodustada saneerimismenetluse algatamist varem koostatud ja läbiräägitud saneerimiskavade alusel, anda kohtule võimalus need pikema menetluseta kinnitada.
- Kaotada pankrotimenetluse tervendamise instituut ja kujundada kompromissi instituuti, eesmärk peaks olema tagada, et pankroti- ja saneerimismenetluse vahelised üleminekud oleksid sujuvad.
- Kajastada saneerimismenetlus EL-i maksejõuetusmenetluse määruse (2015/848) lisas A.

1.2 Tsiviilkolleegiumi seisukoht

Tsiviilkolleegium toetab välja pakutud soovitusi. Regulatsioon peaks soodustama, et võimalikult varakult eristuks varatud menetlused neist, kus juriidilise isiku äritegevus on jätkusuutlik.

- Varatute menetluste puhul peaks olema tagatud kiire ja asjatundlik likvideerimismenetlus, kus ärikultuuri parandamiseks võiks olla asjakohane pankrotiombudsmani instituudi loomine. Võlausaldajad ei ole motiveeritud varatutesse menetlustesse panustama, raugevaid menetlusi on aga palju. Pankrotiombudsman saaks otsustada, kas menetluse jätkamine juhatuse liikme vastu kahju hüvitamise nõude esitamiseks oleks asjakohane või mitte.
- Jätkusuutlike juriidiliste isikute saneerimist peaks soodustama.

- Toetada võib suunda soodustada kohtuväliseid võlgniku ja võlausaldaja kokkuleppeid ning kohtuvälised juhendmaterjalid ja meetmed võiksid olla sobilikud, arvestades Eesti väikeste ja keskmiste ettevõtete suurt osakaalu.
- Toetada võib mõtet, et pankrotimenetlusest saneerimismenetlusele üleminek ja vastupidi peaks olema üheselt reguleeritud.
 - Menetlusreeglid peaksid võimaldama kohtutel kujundada menetlust paindlikult vastavalt üksikjuhtumile, samas peaksid menetlusetapid ning menetlustoimingute tagajärjed olema ühesed ja vastama TsMS-i loogikale (menetlusse võtmata jätmine, läbi vaatamata jätmine, rahuldamine, rahuldamata jätmine, menetluse lõpetamine, sh kompromiss).
 - Oluline on pankrotimenetluses tervendamise ja kompromissi võimaluste säilitamisel see, kuidas need suhestuvad saneerimismenetlusega.
- Saneerimismenetlus võiks olla paindlikum ja kiirem
 - Vastuvõtmata saneerimiskava kinnitamise ja sellega seotud kaebeõiguse problemaatikale on Riigikohus tähelepanu juhtinud ka varasemas praktikas (RKTkm 3-2-1-164-16; SanS § 30 lg 7).
 - Saneerimismenetlus saaks olla atraktiivsem ja kiirem, kui seda ei pikendaks asjatud vaidlused võlausaldajate häälte arvu ning võlausaldajate grupeerimise aluste üle, mille tõttu menetlus venib, aga lisaks võib see päädida ka saneerimiskava kinnitamata jätmisega (vt mh vastuvõtmata saneerimiskava SanS § 36 p-d 1 ja 3).
 - Saneerimismenetlusele seatud rangeid tähtaegu (eelkõige 60 päeva nõue SanS § 10 lg 3) analüüsi kohaselt praktikas ei järgita. Kuigi tähtaegade seadmine võib olla põhjendatud menetluse kiiruse tagamiseks, ei arvesta see asjaolude muutumisega.
 - Saneerimismenetluse kujundamisel sooviti tõenäoliselt vältida saneerimiskava muutmise võimalusi. Sealjuures piirab varasem saneerimismenetlus lähiajal uue saneerimismenetluse algatamise (SanS § 8 lg 2 p 3). Eduka saneerimismenetluse üks võimalikke tulemusi võiks olla uue investori lisandumine. Saneerimiskava muutmise välistamine koostoimes rangete tähtaegadega ei soodusta uut investorite kaasamist. Samuti jäävad sel juhul ebaselgeks menetluslikud tagajärjed.

2. EL-i saneerimise ja maksejõuetuse direktiiv

Tsiviilkolleegium toetab põhimõtteliselt välja pakutud täpsustusi direktiivi rakendamiseks. Täpsemad seisukohad võivad olla asjakohased, kui on valminud eelnõu.